

Gabriel Hawryluk, analityk ekonomiczny FOR
Warszawa, dnia 21 maja 2024 r.

Komunikat FOR 14/2024: Polska z najwyższą płacą minimalną w Unii Europejskiej

- Płaca minimalna w Polsce jest w ujęciu nominalnym dziesiątą najwyższą w Unii Europejskiej. Spośród krajów regionu wyższa jest jedynie w Słowenii. Tymczasem przeciętne wynagrodzenie w Polsce jest czwartym najniższym wśród państw Unii Europejskiej. Mniej zarabiają jedynie Bułgarzy, Rumuni i Węgrzy.
- W żadnym innym kraju UE minimalne wynagrodzenie nie rośnie w tak szybkim tempie.
- W Polsce płaca minimalna jest bardzo wysoka w stosunku do średniej płacy, a struktura wynagrodzeń w ostatnich latach wyraźnie się spłaszcza.
- 21 maja Agnieszka Dziemianowicz-Bąk zapowiedziała w radiowej Trójce, że według projektu nowej ustawy o płacy minimalnej ma ona wynosić 60% przeciętnego wynagrodzenia. Tak wysokiej płacy minimalnej nie ma w żadnym kraju Unii Europejskiej.

Już we wrześniu ubiegłego roku ostrzegaliśmy przed skokowym wzrostem płacy minimalnej w Polsce¹. W ostatnich dwóch latach płaca minimalna zwiększyła się o ponad 40%, a w ostatnim pięcioleciu – o prawie 90%. Tegoroczny wzrost płacy minimalnej na poziomie prawie 22% r/r jest najwyższy w całej Unii Europejskiej. Wzrost na porównywalnym poziomie do Polski odnotowano jedynie w Bułgarii i Chorwacji, a średni wzrost dla UE ważony liczbą aktywnych zawodowo wynosi ok. 8,6%.

Polska płaca minimalna liczona w euro² jest dziesiątą najwyższą wśród krajów Wspólnoty (na 22 kraje posiadające płacę minimalną na poziomie krajowym). Spośród krajów postkomunistycznych wyższa jest tylko w Słowenii. Niewątpliwie spory wpływ na to miało umocnienie się złotego. Mimo to fakt jest alarmujący, gdyż przeciętne wynagrodzenie w Polsce w 2022 roku należało do najniższych w UE (mniejsze było jedynie w Rumunii, na Węgrzech i w Bułgarii³).

Szacujemy, że obecnie płaca minimalna to ok 67–68% mediany wynagrodzeń w Polsce, co plasuje nas w czołówce państw OECD. W 2022 roku wyższy stosunek płacy minimalnej do mediany był jedynie w Kolumbii, Kostaryce, Chile i Nowej Zelandii⁴.

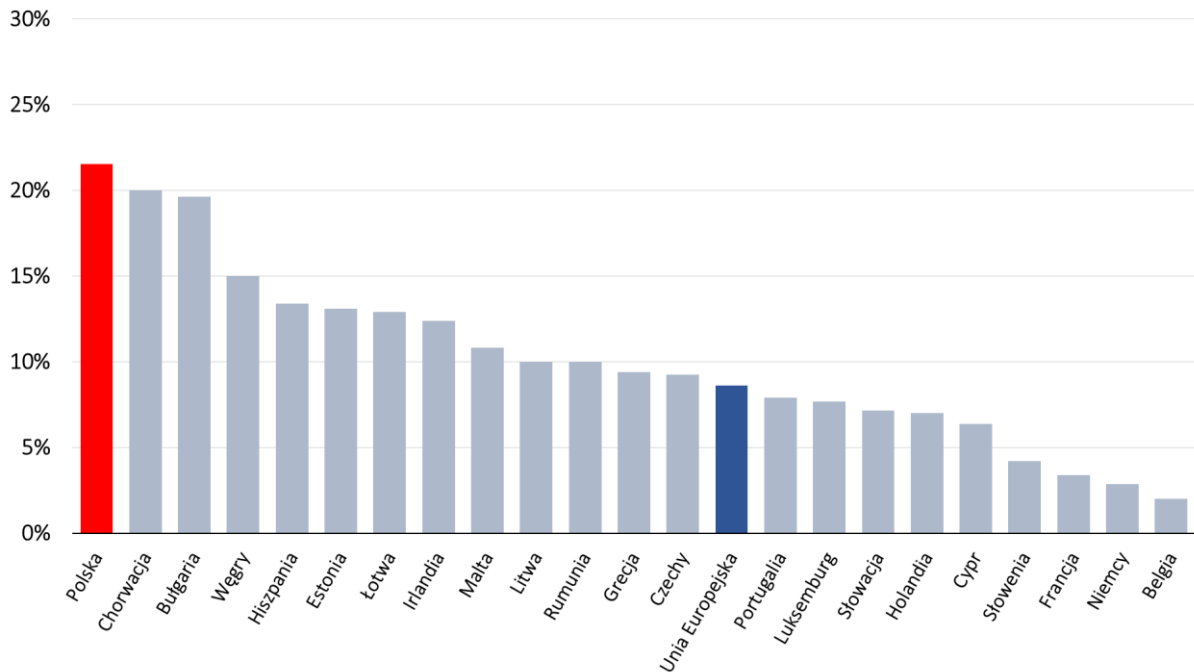
¹ Zob. G. Hawryluk, *Skokowy wzrost płacy minimalnej w Polsce i jego konsekwencje*, Komunikat 20/2023, Forum Obywatelskiego Rozwoju, 27 września 2023, <https://for.org.pl/pl/a/9457>.

² Stan na 20 maja 2024 roku.

³ Dane Eurostatu.

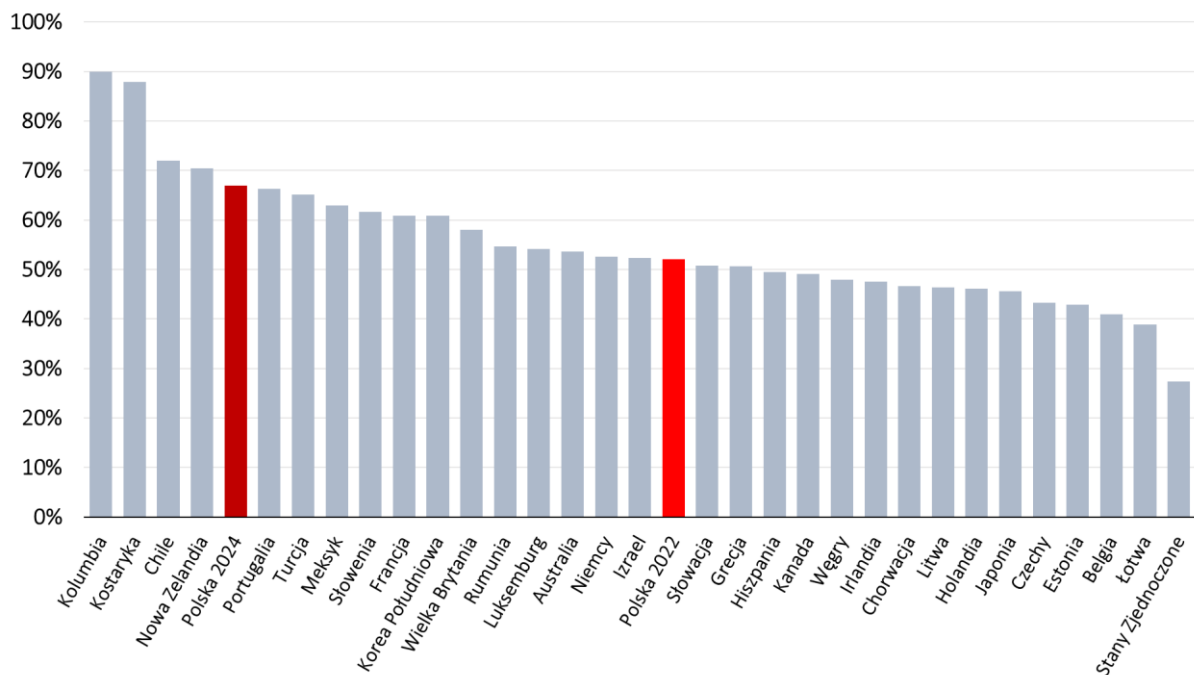
⁴ Dane OECD.

Wykres 1. Wzrost płacy minimalnej r/r w walucie krajowej w 2024 roku w krajach Unii Europejskiej

Źródło: opracowanie własne FOR na podstawie danych Eurostatu

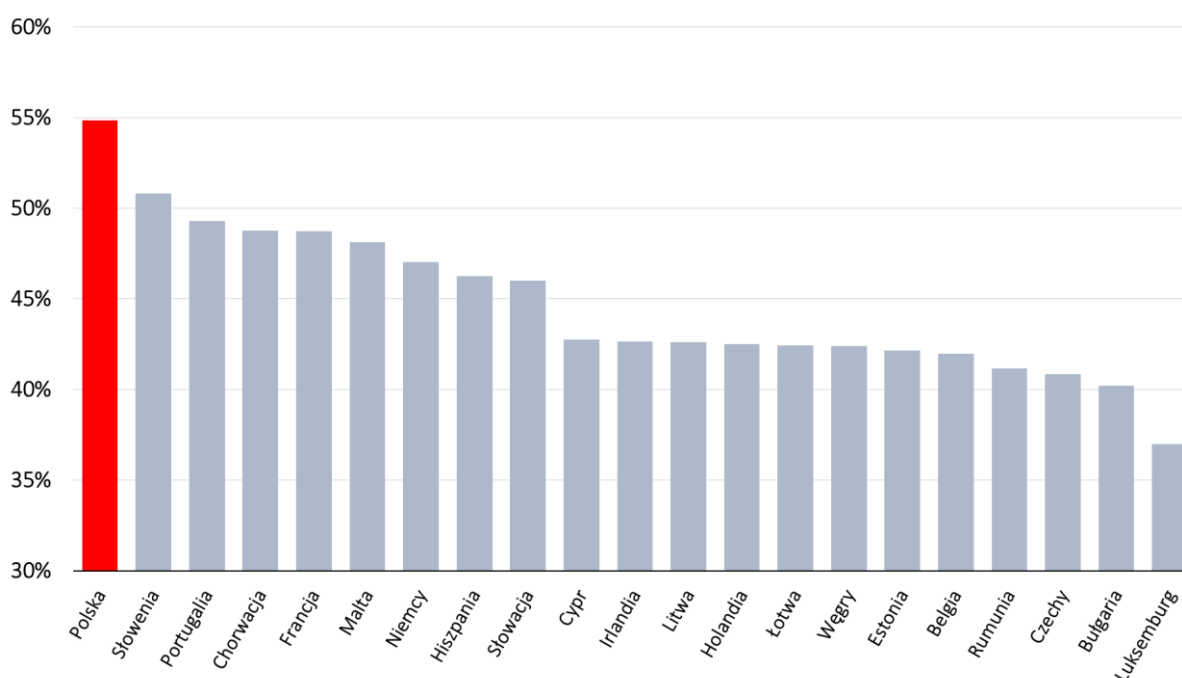
Wykres 2. Płaca minimalna jako odsetek mediany wynagrodzeń dla danego kraju w krajach OECD w 2022 roku i Polsce w 2024 roku

Źródło: OECD oraz obliczenia własne FOR dla Polski (2024) na podstawie danych GUS i OECD

Na podstawie prognoz średniego wynagrodzenia w 2024 roku można oceniać, że płaca minimalna w Polsce stanowi ok. 55% przeciętnego wynagrodzenia⁵. W 2022 roku byłby to trzeci najwyższy wynik wśród państw OECD (za Kostaryką i Nową Zelandią) i najwyższy w europejskich krajach OECD. W 2024 roku prawdopodobnie również będziemy unijnym liderem, jeśli chodzi o stosunek płacy minimalnej do przeciętnego wynagrodzenia.

Wykres 3. Płaca minimalna jako odsetek przeciętnego wynagrodzenia w krajach UE w 2024 roku (prognoza)⁶

Źródło: opracowanie i prognoza własna FOR na podstawie danych Eurostatu, OECD, Trading Economics, urzędów statystycznych danych krajów oraz prognozy wzrostu wynagrodzeń AMECO

W ostatnich latach w Polsce postępuje również wyraźne spłaszczenie struktury wynagrodzeń. Przez lata ok. 11–12% pracowników zarabiało w Polsce stawkę minimalną, w 2022 roku mogło to być już ok. 18%, a w tym roku – ok. jednej czwartej⁷.

⁵ Posiedzenie Zespołu ds. budżetu, wynagrodzeń i świadczeń socjalnych, Serwis Rzeczypospolitej Polskiej, 29 czerwca 2023, <https://www.gov.pl/web/dialog/posiedzenie-zespołu-ds-budżetu-wynagrodzeń-i-swiadczeń-socjalnych29>; K. Jurczak, Prognozy wynagrodzeń i innych wskaźników gospodarczych na 2024 rok, Wynagrodzenia.pl, 27 listopada 2023, <https://wynagrodzenia.pl/artkuł/prognozy-wynagrodzeń-i-innych-wskaźników-gospodarczych-na-2024-rok>; dane Statista.

⁶ W zestawieniu nie umieszczono Grecji ze względu na niekompletne dane. Dla krajów, w których płaca minimalna była zależna od wieku lub doświadczenia, przyjęto najwyższą stawkę.

⁷ G. Hawryluk, Skokowy wzrost płacy minimalnej w Polsce i jego konsekwencje, s. 3.

Rodzi to problemy dla wielu grup. Pracownicy lepiej wykwalifikowani czy bardziej doświadczeni w tej sytuacji tracą, ponieważ ich zarobki coraz mniej odbiegają od wynagrodzeń początkujących pracowników bez kwalifikacji (zwłaszcza że dynamicznie rosnące koszty wynikające z podwyżek płacy minimalnej mogą uniemożliwiać w wielu sytuacjach podwyższanie wynagrodzeń pracownikom na wyższych szczeblach). Problematiczne może to być również dla początkujących pracowników, gdyż często bardziej opłacalne będzie zatrudnienie pracownika o znacznie wyższych kwalifikacjach, jeśli ich płaca będzie na podobnym poziomie. W niektórych krajach europejskich płaca minimalna jest zależna od wieku (np. Irlandia, Holandia), który jest powiązany z doświadczeniem – w pewnym stopniu może to niwelować wspomniane problemy.

Przy tak szybkim wzroście płacy minimalnej rośnie też ryzyko uciekania przedsiębiorców do szarej strefy, szczególnie w najbardziej ubogich rejonach kraju, gdzie płaca minimalna może stanowić nawet ponad 80% średniej płacy⁸. Tutaj pomoc mogłaby regionalizacja płacy minimalnej ze względu na duże różnice w poziomie płac między poszczególnymi województwami czy powiatami.

Należy również zwrócić uwagę, że do listopada tego roku kraje członkowskie UE mają czas na zaimplementowanie dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady UE w sprawie adekwatnych wynagrodzeń minimalnych w Unii Europejskiej⁹. Dyrektywa ustanawia minimalne wymagania dotyczące adekwatności ustawowych wynagrodzeń minimalnych w krajach członkowskich, jednak nie ma na celu harmonizacji poziomu wynagrodzeń minimalnych w UE ani ustanowienia jednolitego mechanizmu ich ustalania. Kraje członkowskie mogą więc odnosić mechanizm ustalania minimalnego wynagrodzenia zarówno do koszyka dóbr czy prognozy ubóstwa, jak i jako stosunek płacy minimalnej brutto do średniej lub mediany wynagrodzeń (na zalecanym przez UE poziomie 50% średniej lub 60% mediany).

Pod koniec marca Agnieszka Dziemianowicz-Bąk poinformowała, że Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej ma praktycznie gotowy projekt ustawy implementujący dyrektywę unijną¹⁰. Według dostępnych informacji ma on wiązać płacę minimalną ze średnim wynagrodzeniem¹¹. Można było przypuszczać, że chodzi o zalecany przez UE poziom 50%. Nie wydaje się, by inne kraje UE poszły właśnie tą drogą, gdyż jeszcze w 2022 roku tylko trzy unijne państwa spełniały warunek odnośnie mediany, a jeden odnośnie średniej¹². W tym roku prawdopodobnie jedynie w Polsce i Słowenii płaca minimalna przekroczy poziom 50% średniej krajowej¹³.

21 maja Agnieszka Dziemianowicz-Bąk poinformowała w radiowej Trójce, że projekt, który niebawem pojawi się w wykazie prac legislacyjnych Rady Ministrów, ma wiązać minimalne wynagrodzenie z przeciętnym na poziomie 60%¹⁴. Oznaczałoby to, że różnica między Polską a resztą krajów unijnych jeszcze bardziej się pogłębi. Nie wiadomo jedynie, czy poziom 60% ma dotyczyć prognozowanego przeciętnego

⁸ G. Hawryluk, *Skokowy wzrost płacy minimalnej w Polsce i jego konsekwencje*, s. 5.

⁹ Dyrektywa 2022/2041 w sprawie adekwatnych wynagrodzeń minimalnych w Unii Europejskiej.

¹⁰ Projekt MRPiPS: *Płaca minimalna powinna być tożsama z zasadniczą*, Serwis Samorządowy PAP, 28 marca 2024, <https://samorząd.pap.pl/kategoria/praca/projekt-mrpips-placa-minimalna-powinna-byc-tozsama-z-zasadnicza>.

¹¹ Tamże

¹² Dane OECD.

¹³ Płaca minimalna w Polsce jest tak wysoka, że nawet jeśli nie zostanie podniesiona w przyszłym roku, to i tak będzie wynosiła ok. 52% średniego wynagrodzenia, które według prognozy AMECO ma wzrosnąć w 2025 roku o 6,7%.

¹⁴ PolskieRadio24_pl, *Wypłaty „babciowego” możliwe jeszcze w tym roku. Agnieszka Dziemianowicz-Bąk ujawnia szczegóły*, YouTube, 21 maja 2024, <https://www.youtube.com/watch?v=pe7Wlj5o46o>.

wynagrodzenia, czy przeciętnego wynagrodzenia z roku poprzedniego. W pierwszym przypadku przyszłoroczna płaca minimalna wynosiłaby ok. 5000 zł brutto. Byłby to kolejny wysoki wzrost, o prawie 18% r/r. Tak wysokiej płacy minimalnej nie ma w żadnym kraju Unii Europejskiej i nie ma żadnego powodu, by przyjmować tak wysoki próg odniesienia, wyższy niż wskazany w unijnej dyrektywie. Oczywiście, pogłębi to problemy opisane powyżej.

Projekt MRPiPS ma zakładać także, że samo wynagrodzenie zasadnicze ma być równe co najmniej płacy minimalnej. Obecnie wynagrodzenie zasadnicze na umowie o pracę może być niższe niż płaca minimalna, a dopiero po wliczeniu premii i innych dodatków wynagrodzenie musi być nie niższe niż minimalne. Taka zmiana jest w zasadzie obojętna dla osób, które i tak zarabiały minimalne wynagrodzenie – zwiększone zostanie ich wynagrodzenie zasadnicze kosztem innych dodatków, a suma świadczeń może wyjść identyczna. Uderzy to jednak w pracowników pracujących w systemie prowizyjnym (np. w handlu), w którym wynagrodzenie zasadnicze jest niskie (niższe niż płaca minimalna), ale prowizje np. od utargu stanowią znaczną część końcowego wynagrodzenia. Takie osoby mogą w każdym miesiącu czy roku zarabiać znacznie więcej niż płaca minimalna. Po zmianie przepisów ich wynagrodzenie zasadnicze poszłoby w górę, ale prawdopodobnie zmieniłyby się zasady ustalania prowizji na znacznie mniej korzystne. W efekcie może się okazać, że najbardziej efektywni pracownicy będą zarabiać mniej.

Dyrektywa unijna wymaga, by kraje przy wprowadzaniu mechanizmu ustalania minimalnego wynagrodzenia uwzględniły przynajmniej takie czynniki jak: siła nabywcza ustawowych wynagrodzeń minimalnych z uwzględnieniem kosztów utrzymania, ogólny poziom wynagrodzeń i ich rozkład, stopa wzrostu wynagrodzeń oraz długoterminowe krajowe poziomy produktywności i ich zmiany¹⁵. Nie ma zatem powodu, by minimalne wynagrodzenie było tak wysokie, a Polska miała relatywnie najwyższą płacę minimalną w Unii Europejskiej. Dyrektywa nie zakazuje też regionalizacji płacy minimalnej, w związku z czym można podjąć działania zmierzające w celu różnicowania płacy minimalnej np. na poziomie województw, powiatów czy podregionów NUTS 3. Taka sama płaca minimalna w najbiedniejszych i najbogatszych regionach Polski może być szkodliwa dla gospodarki, pracowników i przedsiębiorców.

¹⁵ Dyrektywa 2022/2041 w sprawie adekwatnych wynagrodzeń minimalnych w Unii Europejskiej; G.J. Leśniak, *Czy i o ile wzrośnie płaca minimalna dzięki unijnej procedurze jej ustalania i kryteriom?*, Prawo.pl, 21 marca 2024, <https://www.prawo.pl/kadry/czy-polacy-zyskaja-na-ustalaniu-placy-minimalnej-wedlug-kryteriow-unijnych,526072.html/>.

Forum Obywatelskiego Rozwoju

FOR zostało założone w 2007 roku przez prof. Leszka Balcerowicza, aby skutecznie chronić wolność oraz promować prawdę i zdrowy rozsądek w dyskursie publicznym. Naszym celem jest zmiana świadomości Polaków oraz obowiązującego i planowanego prawa w kierunku wolnościowym.

FOR realizuje swoje cele poprzez organizację debat oraz publikację raportów i analiz podejmujących ważne tematy społeczno-gospodarcze, a w szczególności: stan finansów publicznych, sytuację na rynku pracy, wolność gospodarczą, wymiar sprawiedliwości i tworzenie prawa. Z inicjatywy FOR w centrum Warszawy i w Internecie został uruchomiony licznik długu publicznego, który zwraca uwagę na problem rosnącego zadłużenia państwa. Działania FOR to także projekty z zakresu edukacji ekonomicznej oraz udział w kampaniach na rzecz zwiększania frekwencji wyborczej.

Wspieraj nas!

Zdrowy rozsądek oraz wolnościowy punkt widzenia nie obronią się same. Potrzebują zaplanowanego, wyłożonego, skutecznego wysiłku oraz Twojego wsparcia.

Jeśli jest Ci bliski porządek społeczny szanujący wolność i obawiasz się nierozsądnych decyzji polityków udających na Twój koszt Świętych Mikołajów, wesprzyj finansowo nasze działania.

Wyślij przelew na konto FOR (w PLN): 68 1090 1883 0000 0001 0689 0629

W sprawie darowizn możesz się skontaktować z:

Kinga Królik - członkini zarządu, kierownik administracyjno-finansowy FOR

tel. 691 908 904

e-mail: kinga.krolik@for.org.pl

Już dziś pomóż nam chronić wolność – obdarz nas swoim wsparciem i zaufaniem.

KONTAKT DO AUTORA

Gabriel Hawryluk

Analityk ekonomiczny FOR

e-mail: gabriel.hawryluk@for.org.pl

Twitter: @HawrylukGabriel

Fundacja Forum Obywatelskiego Rozwoju – FOR

ul. Ignacego Krasickiego 9A

02-628 Warszawa

tel. 22 628 85 11

e-mail: info@for.org.pl

www.for.org.pl